

Sak nr 02/17

3. juli 2017 har Nasjonal nemnd for overdragelse av spesialistpraksis avsagt slik

AVGJØRELSE

Nemndas sammensetning: Nils Grytten
Truls Disen
Arve Kristiansen

Parter: xxxx, fratredende part

-

xxx, tiltredende part

I. INNLEDNING

Nasjonal nemnd for overdragelse av spesialistpraksis skal fastsette kjøpesummen i forbindelse med overdragelse av en spesialistpraksis innen indremedisin (gastroenterologi). Praksisen er lokalisert i xxx, og har driftsavtale med Helse Sør-Øst RHF. Saken behandles etter reglene i rammeavtale mellom De regionale helseforetak og Legeforeningen om avtalepraksis for spesialister pkt 11.1.

Saken har sitt utgangspunkt i at xxx er tildelt avtalehjemmelen som xxx har med Helse Sør-Øst RHF.

Partene har ikke blitt enige om hvilket vederlag xxx skal betale til xxx i anledning overdragelse av spesialistpraksisen og har bedt om at dette fastsettes av nemnda.

Selgers krav er kr 2 200 000 fordelt på kr 1 400 000 i opparbeidet praksis og kr 800 000 for utstyr og inventar.

Kjøpers tilbud er kr 1 350 000 fordelt på kr 800 000 for opparbeidet praksis og kr 550 000 for utstyr og inventar.

Det ble avholdt befaring og møte i praksisen 16. juni 2017.

Til stede var en fulltallig nemnd og sakens parter.

I forkant av nemndsmøtet hadde begge parter innsendt skriftlige redegjørelser for sitt syn på saken.

Nemndas sammensetning er i henhold til oppnevning av Den norske legeforenings sentralstyre. Ingen av partene har reist innsigelse mot sammensetningen.

Sentralstyret i Legeforeningen har gitt retningslinjer som gjelder for nemndsbehandling ved overdragelse av privat spesialistpraksis med driftsavtale («retningslinjene»). Legeforeningen har også utarbeidet en «Dreiebok for overdragelse av spesialistpraksis» («dreieboken»). Nemnda har hatt disse, samt voldgiftslovens ufravikelige bestemmelser som rettslig grunnlag for sitt arbeid med saken.

Partene har fri rådighet over sakens gjenstand og nemnda kan således ikke treffe en avgjørelse som går utenfor partenes påstander (krav/tilbud).

Nemnda har kommet frem til en enstemmig avgjørelse. Avgjørelsen er basert på sakens dokumenter, nemndas befaring og møtet med partene.

II. SAKENS FAKTUM

Type praksis

Spesialistpraksisen som er gjenstand for overdragelse er en solopraksis innen indremedisin med 100 % driftstilskuddsavtale i klasse III med Helse Sør-Øst RHF. xxx har delt sin praksis mellom kardiologi og gastromedisin. Tiltredende part skal kun drive med gastromedisin, noe som er i samsvar med forutsetningene for tildelingen fra HSØ.

xxx er innforstått med dette. Det inngår dermed ikke noe kardiologisk utstyr i overdragelsen mellom partene, dette er solgt til en annen aktør.

Praksisen har vært drevet av xxx siden 1988, da xxx selv overtok praksisen fra en spesialist i generell indremedisin. Det har helt fra xxx oppstart vært en kombinert kardiologisk/gastroenterologisk praksis. Det er opplyst at fordelingen har vært om lag 40 % kardiologi og 60 % gastroenterologi. Gastrodelen av praksisen består av endoskopiske undersøkelser både gastrokopier og koloskopier, hvorav en del terapeutiske.

Praksisen har vært drevet som et enkeltpersonforetak og ligger i et kontorfellesskap med xxx allmennleger.

Lokaler, beliggenhet

Spesialistpraksisen ligger i et forretningsbygg i xxx sentrum med parkering i nærområdet, og kort vei til buss- og jernbanestasjon. Spesialistpraksisen og allmennlegene som den er i kontorfellesskap med har hele tredje etasjen i bygget.

Lokalet til xxx ble pusset opp i 2009 med maling av vegger og tak, nytt gulvbelegg, ny belysning mv. Samtidig ble venterommet pusset opp og ventilasjonsanlegget modernisert.

Praksisen er tilgjengelig for bevegelseshemmede.

Lokalet er på 137 m² med tillegg av 36.3 m² fellesareal, totalt 173,3 m². Någjeldende leieavtale ble inngått i 2010 og har formelt utløp 31.12.18, men slik at gårdeier ønsker å beholde nåværende leietakere. Leiesummen var i 2010 kr 168 968 eks mva. Leien reguleres i samsvar med KPI.

Personell

Det er to helsesekretærer ansatt i praksisen, i hhv 75 % og 80 % stillinger. En tredje sluttet i desember 2016 etter oppnådd pensjonsalder. Det er opplyst at begge har lang erfaring, herunder erfaring som skopiassistenter. Den ene har vært ansatt siden 1988, den andre siden 2010.

Systemer i praksisen, avtaler

Praksisen har benyttet elektronisk pasientjournal siden 1991. Det benyttes i dag systemet CGM Spesialist. Det meste av kommunikasjonen skjer elektronisk. Det er inngått datasupport avtale med lokalt firma. Det meste av journalskriving skjer ved talegjenkjenningssystem. Det er innarbeidet et webbasert system for kvalitetsledelse og internkontroll, «Trinnvis». Laboratoriet er underlagt NOKLUS kvalitetskontroll. Praksisen har avtale om bedriftshelsetjeneste.

Pasientgrunnlaget

75-80 % av pasientene er nyhenviste. Det er lite oppfølgingskontroller i denne type praksis. Nedslagsfeltet synes først og fremst å være Vest-Oppland, men også fra andre deler av Oppland, Hedmark og andre deler av Østlandet. Ventetiden har vært 3-6 uker, av og til oppe i 8 uker for uprioriterte pasienter. Årlige konsultasjoner har ligget på rundt 1 800.

Økonomiske forhold

Det gjengis følgende nøkkeltall fra fremlagte næringsoppgaver

År	Bruttoomsetning (inkl driftstilsk.)	Kostnader	Resultat
2013	4 659 198	2 858 536	1 800 662
2014	4 759 302	3 030 727	1 728 575
2015	4 655 718	2 886 539	1 769 179

Kontinuitet/fravær

Praksisen har vært drevet av xxx sammenhengende siden 1988. Det har ikke vært vesentlig fravær før 20. september 2016 da xxx ble sykmeldt på grunn av en xxx. Det har etter dette ikke vært ordinær virksomhet i praksisen, ettersom det ikke lot seg gjøre å skaffe vikar. Det har også tatt tid å få utlyst og senere besatt hjemmelen. Kontoret har vært bemannet med hjelpepersonalet om lag 4 dager i uken. xxx skal starte opp 01.09.17. På dette tidspunktet vil altså praksisen ha stått uten ordinær drift i ca ett år.

Attraktivitet

Samtlige fire xxx ved xxx sykehus søkte da hjemmelen ble lyst ut.

Utstyr/inventar

Det er fra fratredende part gitt følgende oversikt over utstyr i praksisen, med forslag/antydning til verdi i dag:

- Datautstyr, inkl. andel av server, 5 arbeidsstasjoner mm: Ca. 50 000
- EKG (PC-basert, fra GE, maskin/skjerm inkludert): Ca. 10 000
- Diatermiapparat: Ca. 25 000 (kostet nytt vel 50 000 i 2012)
- Pumpe og CO2-regulator: Ca. 10 000 (nytt ca. 30 000 i 2011/12)
- Diatermiematte: Ca. 5000 (kostet ny 18 000 våren 2016)
- El. hev-/senkbar undersøkelsesbenk (modell Ruud): Ca. 5000
- Lab. utstyr: Ca. 5000 (sentrifuge mm)
- Kontormøbler: Ca. 20 000 (inkl. kjøleskap/fryser/benker/skap, fra 2009)
- Pentax-utstyr etter vurdering av Vingmed: 683 000
- Gastroskop Pentax EG-2970 K («reserveskop»): Ca. 2000
- Forbruksmateriell: (Slynger, engangstenger): Ca. 5000
- Journalsystem CGM Spesialist: Ca. 8000 (for siste tertial 2017)
- Div. kontorutstyr (kopi/fax-maskin - ny 2016, frankeringsmaskin, makuleringsmaskin – ny 2015): Ca. 6000
- Bildeprinter til endoskopi + bærbar PC for bildelagring: Ca. 2000

Nemnda forstår det slik at prisantydningene er gitt fra firmaene som utstyret i sin tid ble kjøpt fra.

Samlet beløper dette seg til kr 826 000, avrundet til kr 800 000 iht. fratredende leges krav. Nemnda bemerker at journalsystemet ikke inngår i utstyret, men vil være et moment som hensyntas under «vederlag for opparbeidet praksis».

III. PARTENES ANFØRSLER

Fratredende lege, xxx, har i korthet anført:

Dette gjelder en mangeårig og vel opparbeidet avtalepraksis, med godt næringsgrunnlag, stort pasientgrunnlag og solid omdømme. Praksisen har sentral beliggenhet, i lyse, velholdte og store lokaler. Det er likevel forståelig at tiltredende part ønsker å gjøre noen endringer når det gjelder bruken av de ulike rommene i praksislokalet. Med såpass romslige lokaler vil slike tilpasninger lett la seg gjennomføre uten for store investeringer. Hvis etterfølger ønsker å flytte til nye lokaler, er det gunstig at nåværende kontrakt utløper 31.12.18, men samtidig er det fra gårdeier et sterkt ønske om å beholde alle nåværende leietakere, slik at det bør være gode forhandlingsmuligheter for den nye legen om han ønsker å bli værende.

Det er forventet et stort behov for gastroenterologisk utredning fremover, både med gastroskopi og koloskopi, i et stort nedslagsfelt. Samtidig har sykehusene for dårlig kapasitet, og økende ventelister. Følgelig antas det å ha liten betydning at det har vært avbrekk i praksisen siden 20.09.16. To meget erfarne helsesekretærer som er godt innarbeidet i praksisens rutiner medfølger overdragelsen.

Få gjenværende kontrollpasienter gir rom for høy andel nyhenvisninger, og dermed muligheter for et solid inntektsgrunnlag i årene fremover. Henvisende leger i Vest-Oppland har vært holdt informert om innehavers sykefravær siste halvåret, og det er opplyst at ny lege (xxx i 100 % stilling) overtar etter ferien.

Praksisen var særdeles attraktiv da den ble kunngjort.

Fremsatt krav er kr. 2 200 000, fordelt på utstyr/inventar kr. 800 000 og kr. 1 400 000 for opparbeidet praksis.

*****

Tiltredende lege, xxx, har i korthet anført:

Fratredende leges prisforlangende er for høy både for utstyr/inventar og opparbeidet praksis.

Hva gjelder utstyret bemerkes at det er ulik alder på dette. Vaskemaskinen er svært gammel og må byttes. Coloskopiene er ikke tilpasset dagens krav til scop-pilot og vil dermed ikke kunne brukes ved innkjøp av nytt utstyr. Dette vil være nødvendig i en moderne gastropraksis. Det er mye nytt og kostbart utstyr som må kjøpes inn av tiltredende part.

Fratredende lege har drevet en indremedisinsk praksis fordelt på hjertepasienter og gastro pasienter. Ettersom praksisen nå skal være en rendyktet gastropraksis, vil det forandre seg i lokalene. Lokalenes utforming bærer preg av driften som xxx ha hatt. Slike ombygginger vil enten påføre direkte kostnader, eller høyere leie.

Etter at fratredende part måtte avslutte legevirkosomheten ved kontoret høsten 2016, har det oppstått en betydelig diskontinuitet. Det har ikke vært ansatt vikar og det innebærer et avbrudd på nesten ett år.

Den legesekretæren som i størst utstrekning assisterte ved endoskopier, gikk av med pensjon 1. januar 2017. I tillegg er den ene av de to gjenværende sekretærene sykmeldt og det er en viss usikkerhet ved hvordan dette blir fremover. Ytterligere vil den helsesekretær som har lengst erfaring gå av med pensjon i 2019, slik at det vil være nødvendig å ansette en «skopi-assistent» for kunne drive en full gastropraksis.

Det er uklart hvordan pasientgrunnlaget for en 100 % gastropraksis vil være, da slik praksis ikke har eksistert i xxx tidligere. Pasientene med behov for Coloskopier har stort sett blitt henvist til sykehuset.

Det er uansett ikke nevneverdig pasientgrunnlag å overta, både fordi pasientporteføljen i det vesentlige var hjertepasienter (som ikke skal bli med til xxx) samt diskontinuiteten som følge av fratredende parts fravær fra praksisen.

Det er gitt et tilbud om en kjøpesum på kr 1 350 000, fordelt på kr 550 000 for utstyr/inventar og kr 800 000 for opparbeidet praksis.

IV. NEMNDAS VURDERING

Nemnda skal med bindende virkning fastsette verdien på utstyr og inventar samt vederlaget for opparbeidet praksis i anledning overdragelsen mellom partene.

Utstyr/inventar

Det foreligger ikke fastsatte eller omforente kriterier for verdifastsettelse av brukt legeutstyr. Den reelle markedsverdien er vanskelig å anslå med særlig grad av nøyaktighet og markedet for slikt utstyr er nokså lite oversiktlig.

Verdisettelsen av inventar og utstyr skjer på bakgrunn av nemndas skjønn med mindre partene avtaler noe annet.

Basert på sakens opplysning legger nemnda til grunn at tiltredende part vil måtte foreta en del kostbare investeringer for å få et utstyr tilpasset en oppdatert og rendyrket gastropraksis.

Det vesentlige utstyrselement i overdragelsen mellom partene er Pentax-utstyret. Av utstyrsleverandør er dette prissatt til kr 883 000, inkl. vaskemaskin for utstyret som alene er satt til kr 20 000.

Utstyret er i det vesentlige innkjøpt fra 2011 – 2013 (noe er eldre/usikker datering). Vaskemaskinen er gammel, men intakt.

Etter en helhetsvurdering, herunder hensyntatt at enkelte av skopene ikke vil kunne benyttes av den nye legen som følge av manglende tilpasning mot scop-pilot, er nemnda kommet til at prisen er noe for høy. Skjønnsmessig settes verdien av pentax- utstyret til kr 500 000.

Det resterende av medisinsk utstyr settes skjønnsmessig til kr 75 000.

Datautstyret, kontorutstyr og inventar settes samlet til 60 000 etter en skjønnsmessig vurdering.

Samlet pris på utstyr og inventar blir dermed kr 635 000.

Opparbeidet praksis

Hva gjelder verdien av opparbeidet praksis viser nemnda til at selve driftstilskuddshjemmelen ikke er gjenstand for overdragelse da denne tildeles av det regionale helseforetaket gjennom et forvaltningsvedtak etter forutgående utlysning.

Vurderingen av ”opparbeidet praksis” skal ikke baseres på rent forretningsøkonomiske kriterier og er ikke sammenfallende med forretningsbegrepet ”goodwill” slik det tradisjonelt kjennes fra andre områder.

Nemndas oppgave er å finne merverdien som overtagende lege får som følge av at xxx overtar en opparbeidet praksis, fremfor å starte praksis uten slikt grunnlag.

Det skal foretas en skjønnsmessig vurdering og nemnda viser særlig til rammeavtalens pkt 11.1, samt retningslinjene som er vedtatt av sentralstyret i Legeforeningen. Videre skal nevnes at Legeforeningen i et samarbeid med Helse Sør-Øst RHF har utgitt en ”kommentarutgave” til Rammeavtalen, herunder bestemmelsene som omhandler overdragelse. Disse er lagt til grunn for nemndas behandling og vurdering i denne saken.

I følge disse skal verdien av opparbeidet praksis fastsettes etter en helhetsvurdering hvor en bl. a. vektlegger følgende relevante kriterier:

- Kontinuitet
- Kontorrutiner
- Opplært personell
- Lokalisering
- Utgifter og inntekter knyttet til pasientbehandling
- Opparbeidet pasientgrunnlag
- Samarbeidsavtaler
- System i praksisen. Det vil ha betydning hvorvidt slike systemer tilfredsstillende de krav som har vært stilt fra RHF, jf rammeavtalens kap 7
- Eventuelle husleieavtaler og andre leieavtaler. Det vil ha betydning hvorvidt eventuelle lokaler er tilrettelagt for forflytningshemmede

Den innbyrdes og nærmere vektning av kriteriene er ikke angitt i retningslinjene, men er overlatt til nemnda å avgjøre ut fra det konkrete saksforhold. Det vil også være grunnlag for å vektlegge andre, relevante kriterier dersom saken skulle gi slik foranledning.

Nemnda er i sin vurdering bevisst på at regelverket og retningslinjene er et kompromiss mellom fratredende leges krav på et økonomisk oppgjør for overdragelse av opparbeidede verdier i sin praksis, mot rekrutteringshensyn og ønsket om at den best kvalifiserte lege skal gis mulighet til å starte opp i en praksis.

Nemnda legger til grunn at xxx i nesten tre tiår har drevet en spesialistpraksis innen sitt fagområde som har vært verdsatt av både pasienter og henvisende instanser. xxx har selv bygget opp praksisen til det den er i dag.

Praksisen har en standard som gjør at den oppfyller kriteriene for plassering i driftstilskuddsklasse III.

Praksisen er lett tilgjengelig for de som ønsker å benytte seg av den. Det er kort vei til offentlig transport og parkering i umiddelbar nærhet. Lokalene anses godt egnet for spesialistpraksis og nemnda holder det i positiv retning at praksisen er samlokalisert med andre leger.

Nemnda har likevel merket seg at tiltredende part vil måtte gjøre noen tilpasninger i lokalene for å tilrettelegge for at det i hans driftstid vil være en ren gastropraksis. Nemnda anser like fullt at lokalene er en positiv faktor i overdragelsen.

Data- og journalsystem tilfredsstillende de krav som må stilles i en moderne spesialistpraksis innen dette fagområdet.

Hjelpespersonalet er en faktor som tillegges mye vekt ved verdifastsettingen ved overdragelser. Disse anses å være en sentral kontinuitetsbærer ved overgangen mellom «gammel» og «ny» lege. Nemnda har merket seg at én erfaren helsesekretær gikk av med pensjon ved årsskiftet. Ytterligere at en annen nærmer seg pensjonsalder. Den sekretæren som har hatt et sykefravær i det siste, er opplyst å være i bedre gjenge nå. Nemnda legger til grunn at de to gjenværende er godt innarbeidet i praksisens rutiner og gjøremål og vil være sentrale bidragsyttere når tiltredende part starter opp. Det legges videre til grunn at personalet vil kunne assistere ved skopier.

Konsultasjonstillene ligger rundt de omforente normtallene på 1800. Det er en betydelig andel nyhenviste pasienter og en solid omsetning i praksisen. Kardiologi og gastroenterologi er kostnadsdrivende spesialiteter, men fratredende part har hatt godt overskudd fra driften.

De relativt sett høye kostnadene gjenspeiler etter nemndas vurdering samtidig praksisens standard.

Nemnda er enig med fratredende lege i at 4 høyt kvalifiserte søkere til hjemmelen vitner om at dette anses å være en attraktiv praksis å overta.

Fratredende part har ikke kunnet drive praksisen siden 20. september 2016. Selv om dette er forhold fratredende part selv er uten skyld i, er dette forhold som objektivt sett vil influere på prisfastsettingen i negativ retning.

Videre hadde fratredende lege en delt kardiologi - og gastropraksis, mens tiltredende skal drive en rendyrket gastro praksis. Også dette faktum vil få betydning for hvordan verdien av det opparbeidede pasientgrunnet skal vurderes.

En praksis innen gastroenterologi vil dog i stor utstrekning baseres på nyhenviste pasienter, ikke oppfølging, kontroller mv. xxx har åpenbart vært ettertraktet å henvise til fra allmennleger i området, og det tilrettelegges med informasjon om xxx oppstart mv. Nemnda anser at dette er forhold som vil redusere den negative betydningen av xxx fravær fra praksisen noe. Nemnda har også merket seg at xxx har gjort en innsats for å tilrettelegge for tiltredende parts overtagelse av praksisen. Det er positivt.

Nemnda har tidligere kun behandlet én sak under dette fagområdet. Nemnda finner imidlertid liten veiledning i den tidligere saken, ettersom det var en del særegne forhold både i den og aktuelle sak som gjør at de ikke fremstår som veldig parallelle. Den andre saken dessuten 7 år tilbake i tid og dette i seg selv tilsier at en ikke kan tillegge saken særlig stor vekt.

Basert på ovennevnte gjennomgang anser nemnda at verdien vil ligge en del under det som er krevd fra xxx side. Dog reflekterer ikke tiltredende parts tilbud de verdier som faktisk overdras. Etter en skjønnsmessig vurdering av relevante kriterier er nemnda kommet til verdien av opparbeidet praksis i dette tilfellet skal settes til kr 1 150 000.

Samlet blir kjøpesummen dermed kr 1 785 000.

Nemndskostnader

Ingen av partene har krevd skjevdeling av nemndskostnadene. Disse blir dermed fastsatt i tråd med hovedregelen og fordeles med en halvpart på hver part.

Betalingsfrist

Oppfyllelsesfristen settes til 1. september 2017, samtidig som tiltredende part overtar driftshjemmelen.

V. SLUTNING

1. Kjøpesummen fastsettes til kr 1 785 000 – *kronerenmillionsyvhundreogåttifemtusen* –
2. Kjøpesummen forfaller til betaling 1. september 2017.
3. Partene betaler in solidum – en for begge og begge for en – nemndas omkostninger etter oppgave

Avgjørelsen er på alle punkter enstemmig.

Ålesund/Bergen/Harstad

Truls Disen

Nils Grytten

Arve Kristiansen